

POSTANOWIENIE

28 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 28 stycznia 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa P. O.

przeciwko M. A.

o uznanie za niegodnego dziedziczenia,

na skutek skargi kasacyjnej P. O.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 19 grudnia 2022 r., I ACa 675/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu na rzecz radcy prawnego K. G. kwotę 8100 (osiem tysięcy sto) złotych powiększoną o podatek od towarów i usług we właściwej stawce tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym;
3. zasądza od powoda P. O. na rzecz pozwanego M. A. 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia P. O.

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 19 grudnia 2022 r. powód P. O. wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na kwalifikowany charakter uchybień popełnionych przez sąd drugiej instancji.

Jak wskazał powód, rażące naruszenie przepisów w niniejszej sprawie sprowadza się do odwrócenia przez sąd drugiej instancji ogólnej reguły rozkładu ciężaru dowodu i obciążenie powoda negatywnymi skutkami niewykazania przesłanek niegodności dziedziczenia, przy jednoczesnym niedopuszczeniu dowodu z opinii biegłego grafologa, pozwalającej zweryfikować kwestię podrobienia/ przerobienia testamentu w zakresie podpisu testatora.

Powód podniósł, że niniejsza sprawa dotyczy ustalenia, czy zaistniały w stosunku do pozwanych przesłanki niegodności dziedziczenia określone w art. 928 k.c. Jego zdaniem Sąd nie rozstrzygnął kategorycznie kwestii zaistnienia tych przesłanek, wykluczając możliwość podrobienia testamentu, wobec jego sporządzenia w formie aktu notarialnego. Pomimo podniesienia przez powoda zarzutów w zakresie zakwestionowania prawdziwości dokumentu, sąd drugiej instancji, z uwagi na sporządzenie go przed notariuszem, działającym jako urzędnik publiczny, nie dopuścił dowodu z opinii biegłego grafologa, pozwalającej na weryfikację prawdziwości podpisu testatora i jednoznacznej oceny przesłanki niegodności dziedziczenia w zakresie podrobienia testamentu.

Pozwany we wniesionej odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa,

jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. np. postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W tym kontekście podnieść trzeba, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach wniesionego środka prawnego argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń (zob. postanowienia SN:

z 22 kwietnia 2015 r., IV CSK 613/14 oraz z 11 maja 2001 r., III CZ 36/01, OSNC 2002, nr 2, poz. 22).

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Podkreślenia wymaga, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Należy też wskazać, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa stanowiskiem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z wystąpieniem przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu,

lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. np. postanowienie SN z 1 grudnia 2023 r., I CSK 5300/22 i przywołane tam orzecznictwo).

Nie budzi również wątpliwości, że okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący winien wykazać we wniosku bez odwoływania się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, które nie podlegają badaniu na etapie tak zwanego „przedsądu” (zob. m.in. postanowienia SN: z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22; z 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22, i z 10 sierpnia 2023 r., I CSK 5584/22).

Powód nie przedstawił przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu.

Uzasadnienie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wskazuje, że powód zmierza do wykazania wadliwości postępowania prowadzonego przed Sądem drugiej instancji - w tym niezasadne pominięcie dowodu z opinii biegłego grafologa zgłoszonego w postępowaniu apelacyjnym.

Poza wskazanym w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania art. 928 k.c., który nie odnosi się do przebiegu postępowania, powód nie powołał jednak żadnych innych regulacji, których naruszenie i to w sposób kwalifikowany mogłoby spowodować wystąpienie zarzucanych uchybień.

Co do powołanego art. 928 k.c. stwierdzić należy, że powód wskazuje ten przepis jedynie dla określenia przedmiotu sprawy, ale nie wyjaśnia wystąpienie jakich okoliczności sprawiło, że doszło do jego naruszenia w postępowaniu apelacyjnym. Z uzasadnienia przedmiotowego wniosku nie wynika ponadto, że powód wskazuje pozwanego jako osobę, która podrobiła lub przerobiła testament albo świadomie skorzystała z testamentu przez inną osobę podrobionego lub przerobionego. Uniemożliwia to tym samym ocenę zastosowania przez Sąd Apelacyjny art. 928 k.c. skoro brak jest powiązania wskazanych w przywołanej regulacji okoliczności z pozwanym (spadkobiercą).

Bez znaczenia jest przy tym, że skarżący w ramach podstaw wniesionego środka prawnego zarzucił naruszenie określonych regulacji prawa procesowego

i materialnego. Jak zostało to już podniesione nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi kasacyjnej argumentów na uzasadnienie przyjęcia jej do rozpoznania.

W konsekwencji nie można przyjąć, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wyjaśnia dlaczego zaskarżone orzeczenie jest oczywiście nieprawidłowe i naruszenie jakich przepisów – o charakterze elementarnym, wywarło taki skutek.

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi powoda tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu w postępowaniu kasacyjnym z urzędu orzeczono na podstawie § 2 pkt 1, § 4 ust. 1 i 3 i § 8 pkt 7 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[a.]